

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie
Oddział w Radomiu

Barbara Sałata

**Zintegrowane zapewnienie
bezpieczeństwa i jakości żywności
GlobalGAP**

RADOM 2012

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Radomiu
26-600 Radom, ul. Chorzowska 16/18
www.cdr.gov.pl
e-mail: radom@cdr.gov.pl

Autor:

Barbara Sałata

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Radomiu

Zdjęcia na okładce:

Alicja Zygmantowska - CDR O/Poznań i zbiory CDR O/Radom

Projekt okładki:

Danuta Guellard – CDR Radom

@ Copyright by Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie
Oddział w Radomiu 2012

ISBN 978-83-63411-06-0

Druk: Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Radomiu
ul. Chorzowska 16/18, tel. 48 365 69 00
Nakład: 500 egz.

Spis treści

Wstęp.....	5
GlobalGAP – obszary wymagań.....	7
Wymagania normatywne GlobalGAP	11
Standard IFA - Integrated Farm Assurance Standard	12
Zasady certyfikacji	13
Proces certyfikacji gospodarstw indywidualnych.....	14
Certyfikacja dla grup producentów i gospodarstw indywidualnych, funkcjonujących w kilku lokalizacjach.....	16
Rodzaje wymagań	17
Sankcje	17
Dokumentacja w systemie GlobalGAP	18
Podsumowanie	19

Wstęp

Przed producentami surowców do przetwórstwa spożywczego i na rynek produktów świeżych stawiane są coraz wyższe wymagania dotyczące ich jakości oraz bezpieczeństwa. Wymagania te obejmują swoim zakresem nie tylko sam produkt, ale również otoczenie towarzyszące jego wytworzeniu. Zapewnienie jakości żywności, w tym jej aspektów bezpieczeństwa zgodnie z założeniami prawa europejskiego i krajowego wymaga więc troski w całym łańcuchu żywnościowym. Należy je rozpocząć już w gospodarstwie na etapie produkcji surowca podstawowego, przeznaczonego do dalszych procesów przetwórczych i obróbki uzależnionych od dalszego przeznaczenia produktu końcowego. Podejście to określa się mianem „from farm to table” – od pola do stołu. Wskazuje ono na potrzebę zapewnienia odpowiednich warunków produkcji żywności na podstawowych etapach w procesie obrotu na rynku.

Z zagrożeniami dla bezpieczeństwa żywności oraz czynnikami negatywnie oddziałującymi na jej jakość można się zetknąć na każdym etapie wytwarzania, przetwarzania oraz dystrybucji. W obowiązujących regulacjach prawnych, główna odpowiedzialność za bezpieczeństwo żywności spoczywa na przedsiębiorstwach sektora spożywczego. Oczekuje się jednak, aby w działaniach służących zapewnieniu bezpieczeństwa i jakości żywności brali również udział rolnicy - dostawcy surowców nieprzetworzonych lub częściowo przetworzonych. W celu przeciwdziałania zagrożeniom, niezbędne jest, więc odpowiednie nadzorowanie całego łańcucha żywnościowego. W produkcji roślinnej główne zagrożenia pochodzą od środków ochrony roślin, metali ciężkich, pozostałości nawozów czy szkodliwych drobnoustrojów. W produkcji zwierzęcej pojawiają się dodatkowo zagrożenia pochodzące z pasz, czy ze środków farmakologicznych stosowanych w hodowli. Dla ograniczenia ich oddziaływania na żywność, a także na środowisko, dąży się do obligatoryjnego wprowadzenia zasad bezpiecznego wytwarzania. Pierwsze regulacje mające służyć zapewnieniu bezpiecznej produkcji surowców spożywczych przedstawiono w Kodeksie Żywnościowym (*Codex Alimentarius*), w którym stwierdzono, że produkcja pierwotna powinna być prowadzona w sposób, który zapewni otrzymanie żywności bezpiecznej.

Kodeks Żywnościowy zaleca między innymi: unikanie wykorzystania obszarów gdzie środowisko stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa żywności; kontrolowanie zanieczyszczeń, szkodników, chorób zwierząt i roślin w taki sposób, aby nie stwarzać zagrożenia dla bezpieczeństwa żywności; przyjęcie praktyk i środków zapewniających, że żywność produkowana jest w odpowiednich warunkach higienicznych. Jednocześnie określono obszary wymagań, od których zależy bezpieczeństwo produkcji pierwotnej, tj. higiena środowiska, higieniczna produkcja surowców, odpowiednie postępowanie, przechowywanie i transport surowca oraz higiena personelu i środków produkcji.

Aby zapewnić wysoką, jakość i bezpieczeństwo produktów spożywczych w rynkowym obrocie żywnością wyznaczono etapy, które powinny być objęte kontrolą:

- produkcja podstawowa,
- przyjęcie i kontrola surowca,
- wstępna obróbka,
- przetwarzanie,
- pakowanie,
- magazynowanie,
- transport,
- dystrybucja obejmująca sprzedaż i usługi.

Według obowiązujących przepisów prawa – Rozporządzenia (WE) Nr 178/2002 na etapie produkcji surowców roślinnych i zwierzęcych w gospodarstwie obowiązuje stosowanie zasad dobrej praktyki higienicznej i dobrej praktyki produkcyjnej. W obecnej sytuacji rynkowej, obok wymagań o charakterze obowiązkowym wynikających z funkcjonującego prawa, podmioty uczestniczące w produkcji i obrocie żywnością na rynku zmuszone są do wdrażania systemów nieobligatoryjnych, szerszych w swoim zakresie wymagań niż wynika to z obowiązujących przepisów prawa żywnościowego. Celem wdrażania tych systemów jest rozszerzenie zakresu troski, o jakość i bezpieczeństwo wprowadzanej na rynek żywności zgodnie z oczekiwaniami i potrzebami współczesnego konsumenta. Większość z tych systemów bazuje na wymaganiach i podstawowych zasadach GMP, GHP oraz systemu HACCP.

Jednym z systemów, którego wymagania obejmują przede wszystkim etap produkcji podstawowej jest system GlobalGAP.

GlobalGAP – obszary wymagań

GlobalGAP jest niezależnym, dobrowolnym systemem zapewnienia bezpieczeństwa żywności dla pierwotnej produkcji rolnej. Standard powstał w 1997 r. pod nazwą EUREPGAP jako inicjatywa grupy roboczej sieci handlu detalicznego zrzeszonych w organizacji EUREP (Euro-Retailer Produce Working Group). Jest normą dla produktu rolnego przed opuszczeniem gospodarstwa, obejmującą cały proces produkcji rolnej. Celem powstania systemu było wypracowanie jednolitych procedur oraz wspólnego standardu dla Dobrej Praktyki Rolniczej GAP (Good Agricultural Practice) i zapewnienia bezpieczeństwa żywności. Założenia standardu koncentrują się na zminimalizowaniu zagrożeń wynikających z wprowadzania do obrotu żywności skażonej i dbałości o zdrowie konsumentów. Zaleca się producentom ograniczenie do minimum stosowania nawozów i środków ochrony, aby przez to ograniczyć niekorzystny wpływ rolnictwa na środowisko.

Standard GlobalGAP obejmuje cały łańcuch produkcyjny, od wysiania lub wysadzenia roślin do gruntu, poprzez pielęgnację, zbiory płodów, aż do obsługi produktu końcowego (np.: przechowywanie, pakowanie, konfekcjonowanie). Obecnie jest jednym z najpopularniejszych systemów, którego wdrażanie najbardziej zaawansowane jest wśród producentów/dostawców świeżych owoców i warzyw. Uzyskanie certyfikatu GlobalGAP pozwala na utrzymanie, rozwinięcie i nawiązanie współpracy z sieciami handlowymi oraz odbiorcami z zagranicy. Często stanowi przepustkę do nowych obszarów sprzedaży, jest narzędziem do kontaktów między firmami.

Standard ma charakter międzynarodowy, ale nieobowiązkowy. Zawarte w nim wymagania uwzględniają różne systemy produkcji oraz specyfikę położenia geograficznego wytwórcy żywności. Stosowany może być w gospodarstwach z produkcją roślinną, ogrodniczą, sadowniczą i produkcją zwierzęcą.

W praktycznym znaczeniu certyfikat wymagany jest przez większość sieci handlowych lub innych kontrahentów, którzy od niego uzależniają

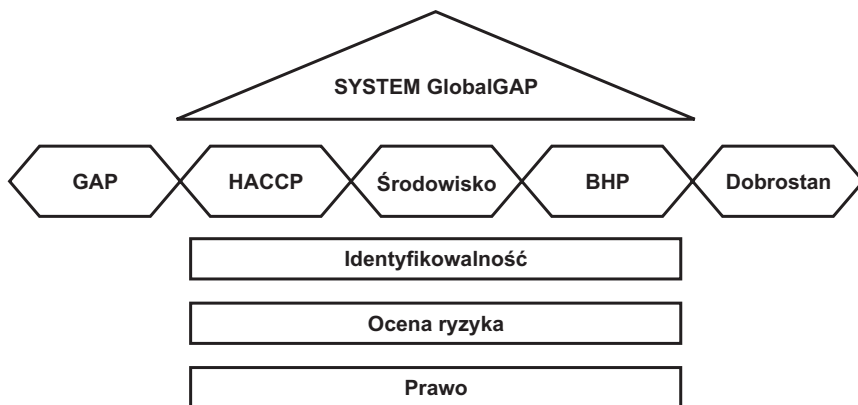
rozpoczęcie lub kontynuację współpracy z podmiotami dostarczającymi nieprzetworzone produkty rolne. Najczęściej system wdrażany jest w grupach producenckich, zrzeszeniach producentów, hurtowniach wraz z ich dostawcami, a także w gospodarstwach indywidualnych.

Wymagania GlobalGAP oparte są na europejskim prawie dotyczącym:

- bezpieczeństwa żywności i jej identyfikowalności,
- ochrony środowiska,
- bezpieczeństwa i ochrony pracowników,
- dobrostanu zwierząt.

Ze względu na zawartość merytoryczną oraz wymagania niezależnie od odbiorcy, który chce wdrażać system, GlobalGAP obejmuje zawsze obszary, które wzajemnie się przenikają i tworzą podstawy standardu.

Schemat obszarów wymagań GlobalGAP



Gap-Good Agriculture Pracstice – dobra praktyka rolnicza. W ramach dobrej praktyki rolniczej rolnik jest zobowiązany do dbałości o środowisko naturalne, o odpowiednie stosowanie i przechowywanie środków ochrony roślin, nawozów, pasz, leków weterynaryjnych. Rolnik zobowiązany jest do dbałości o stan użytków zielonych, stan gleby, wód, powietrza. Ponadto GAP to także prawidłowa gospodarka odpadami, czystość i porządek w gospodarstwie oraz bezpieczeństwo osób pracujących w gospodarstwie.

HACCP - Hazard Analysis and Critical Control Point - system analizy zagrożeń i krytycznych punktów kontroli ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa produkowanej żywności, przez identyfikację i określenie skali zagrożeń oraz ryzyka wystąpienia zagrożeń podczas przebiegu wszystkich etapów produkcji i obrotu żywnością. Zasady systemu zostały dokładnie określone w rozporządzeniu WE 852/2004 r.

Środowisko - ochrona środowiska jest elementem GAP i zobowiązuje rolnika do działań zgodnych ze wszystkimi postanowieniami prawa ochrony środowiska europejskiego i krajowego. Dotyczy to przede wszystkim:

- racjonalnego gospodarowania zasobami przyrodniczymi zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju,
- przeciwdziałania zanieczyszczeniom środowiska,
- przywracania elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

BHP - zbiór wymagań z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy zobowiązuje do uwzględnienia w funkcjonowaniu gospodarstwa rolnego czynników z zakresu:

- technicznego bezpieczeństwa pracy,
- opieki medycznej,
- ochrony pracownika przed czynnikami szkodliwymi w miejscu pracy,
- potrzeb o charakterze socjalnym, lokalowym, higienicznym i fizjologicznym.

Dobrostan zwierząt - jest obszarem zainteresowania GlobalGAP, który dotyczy nie tylko gospodarstw ukierunkowanych na hodowlę zwierząt, ale i prowadzących produkcję roślinną gdzie zwierzęta mogą być wykorzystywane, jako siła robocza na różnych etapach tej produkcji. Dobrostan to system utrzymania, w ramach którego zapewnia się zwierzętom najlepsze warunki zdrowotne, potrzeby behawioralne przy zachowaniu realiów ekonomicznych. W swoim zakresie obejmuje wymagania dotyczące:

- żywienia,
- potrzeby przestrzeni życiowej,
- potrzeb rozrodczych,
- leczenia,
- higieny,
- odpowiednich warunków świetlnych,

- ochrony przed złymi warunkami atmosferycznymi i klimatycznymi,
- humanitarnego traktowania i eliminacji czynników stresogennych,
- zapewnienia warunków uniemożliwiających okaleczenie zwierząt.

Wymienione wyżej wymagania dotyczą etapu hodowli zwierząt, transportu oraz uboju.

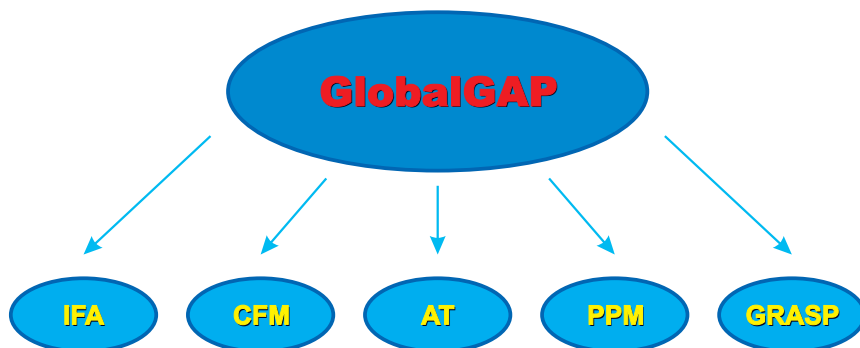
U podstaw filarów standardu zintegrowanego zapewnienia bezpieczeństwa i jakości w gospodarstwie, należy ulokować identyfikowalność - inaczej zdolność do odtworzenia i prześledzenia historii produktu, surowca celem osiągnięcia pewności, że produkt oferowany do sprzedaży znajdował się pod ochroną w całym cyklu produkcyjnym i logistycznym.

Istotną częścią standardu GlobalGAP jest także element oceny ryzyka. Zgodnie z wytycznymi FAO/WHO w bezpieczeństwie żywności, ryzyko to prawdopodobieństwo wystąpienia niebezpiecznych skutków dla zdrowia, oraz dotkliwość tych skutków w następstwie zagrożenia pochodzącego z żywności. W standardzie GlobalGAP ocena ryzyka jest istotnym elementem a jej przeprowadzenie jest warunkiem spełnienia wymagań przez podmiot w wielu punktach kontroli.

Zidentyfikowane i opisane wyżej zagadnienia stanowią elementy systemu, które wzajemnie są ze sobą powiązane, uzupełniają się i stanowią całościowy zbiór wymagań. Standard GlobalGAP podlega bieżącym modyfikacjom w związku z faktem często wprowadzanych zmian prawnych oraz podnoszenia wymagań w zakresie bezpieczeństwa produkcji żywności. Modyfikacje standardu wraz z kompletem dokumentacji, publikowane są na oficjalnej, międzynarodowej stronie internetowej GlobalGAP.

Wymagania normatywne GlobalGAP

GlobalGAP jest serią pięciu podstawowych standardów, które przedstawia poniższy schemat:



Standard serii IFA ang. Integrated Farm Assurance Standard - Standard Zintegrowanego Zapewnienia Bezpieczeństwa i Jakości w Gospodarstwie, przeznaczony jest dla producentów rolnych działających w obszarze hodowli roślin, zwierząt oraz organizmów wodnych przeznaczonych do spożycia przez ludzi. Znajdują się tu także wymagania dla producentów kawy, herbaty, kwiatów i roślin ozdobnych.

Standard CFM ang. Compound Feed Manufacturer jest przeznaczony dla producentów wytwarzających pasze i mieszanki paszowe.

Standardy serii AT ang. Animal Transport są przeznaczone dla wszystkich podmiotów zajmujących się transportem zwierząt.

Standardy serii PPM ang. Plant Propagation Material Standard skierowane są do producentów materiału rozmnożeniowego. Wymagania są zalecane dla producentów, którzy są dostawcami dla producentów podstawowych w obszarze rolnictwa, sadownictwa i kwiaciarstwa.

Standardy serii GRASP ang. GlobalGAP Risk Assessment for Social Practices są przeznaczone dla wszystkich producentów działających w systemie GlobalGAP. Ich celem jest stworzenie podstaw w organizacji do budowy warunków, które gwarantują poszanowanie praw człowieka na rzecz wykonywanej pracy oraz promowanie dobrych praktyk w tym obszarze.

Dokumenty **GlobalGAP** składają się z:

- **Wymagań ogólnych** (zawierają instrukcje na temat ubiegania się, uzyskiwania i utrzymywania certyfikatu oraz związane z tym prawa i obowiązki).
- **Punktów Kontrolnych i Kryteriów Zgodności** (zawierają wszystkie punkty kontrolne i kryteria zgodności, które muszą być przestrzegane przez ubiegającego się rolnika lub grupę producentów, i które są kontrolowane w celu weryfikacji zgodności).
- **List kontrolnych** (zawierających punkty kontrolne, które są narzędziem do sprawdzania i oceny zgodności).
- **Zatwierdzonych Krajowych Wytycznych Wdrażania** (dokumenty opracowane w poszczególnych krajach, zawierające wytyczne do interpretacji wymagań GlobalGAP).

Standard IFA - Integrated Farm Assurance Standard

Standard Zintegrowanego Zapewnienia Bezpieczeństwa i Jakości w Gospodarstwie to zbiór wymagań, których celem jest stworzenie warunków w ramach produkcji podstawowej, pozwalających na wytworzenie surowca o gwarantowanej jakości i bezpieczeństwie. Można go stosować w produkcji roślin uprawnych, w produkcji owoców i warzyw, kawy, herbaty, kwiatów, roślin ozdobnych oraz hodowli zwierząt i organizmów wodnych. Jego konstrukcja ma charakter modułowy i polega na wyodrębnieniu zakresów o charakterze ogólnym i podzakresów o charakterze szczegółowym.

Zakres - to zagadnienia wspólne dla wszystkich, ogólne, dotyczące produkcji, stanowiące najbardziej szeroki normatyw bazowy dla wszystkich gospodarstw.

Normatyw bazowy przeznaczony dla wszystkich gospodarstw niezależnie od branży – ang. All Farm Base AF.

Normatyw ogólny - zakres dla producentów branżowych:

- Crops Base CB dla producentów roślin uprawnych;
- Livestock Base LB dla producentów inwentarza żywego;
- Aquaculture Base AB dla producentów organizmów wodnych.

Moduły – zbiór wymagań specyficznych, szczegółowych, charakterystycznych dla danej produkcji w ramach zidentyfikowanych zakresów.

Przykładowo w zakresie Crops Base - CB dla producentów roślin uprawnych wyróżniono pięć modułów: owoce i warzywa, uprawy zbierane mechanicznie, kawa, herbata, kwiaty i rośliny ozdobne.

Każdy producent, który chce poddać się ocenie na zgodność z wymaganiami powinien uwzględnić fakt, że certyfikacja nie jest możliwa tylko w podzakresie, np. w uprawie owoców i warzyw – FV ang. Fruit and Vegetables, certyfikacja nie jest możliwa bez oceny zgodności z wymaganiami na poziomie zakresu bazowego dla producentów roślin uprawnych – CB - Crops Base, oraz zgodności na poziomie obowiązującym wszystkie gospodarstwa – All Farm Base - AF. Producent musi spełnić wszystkie wymagania łącznie.

Część bazową standardu stanowią przepisy ogólne – General Regulations (GR). Prezentują one zasady funkcjonowania systemu przeznaczone dla producenta i jednostek certyfikujących. Określają one podstawowe etapy, jakie powinien przejść producent ubiegający się o certyfikację oraz warunki formalne, jakie należy spełnić w celu uzyskania i utrzymania certyfikatu.

Zasady certyfikacji

Certyfikacja - to działanie jednostki certyfikującej wykazujące, że zidentyfikowany wyrób lub proces są zgodne z wymaganiami. W systemie GlobalGAP procesowi certyfikacji poddawany jest sposób produkcji prowadzony przez danego producenta. Przez producenta rozumie się osobę fizyczną lub przedsiębiorstwo, grupę producentów, które są odpowiedzialne za wytwarzane przez siebie produkty, zgodnie z zakresem certyfikacji, i które są odpowiedzialne za produkty sprzedawane w ramach działalności tej jednostki.

Proces certyfikacji może przebiegać według opcji przeznaczonej dla gospodarstw indywidualnych lub dla grup producentów.

Pierwszym zadaniem producenta, który chce poddać się procesowi certyfikacji na zgodność z wymaganiami GlobalGAP, niezależnie czy jest to producent indywidualny czy grupa producencka jest wybór jednostki certyfikującej. Winna to być jednostka zatwierdzona przez

GlobalGAP w zakresie odpowiadającym działalności prowadzonej przez producenta. Za sprawdzenie wiarygodności jednostki odpowiedzialność ponosi producent. Z wybraną jednostką certyfikującą należy podpisać umowę, wnieść opłatę rejestracyjną oraz złożyć w celu rejestracji wymagany komplet dokumentów. Złożona dokumentacja powinna zawierać dane dotyczące:

- przedsiębiorstwa lub gospodarstwa i jego lokalizacji, dane osoby kontaktowej,
- jednostki przetwórczej podlegającej certyfikacji,
- produktu poddawanego procesowi certyfikacji,
- wersji listy kontrolnej na podstawie, której odbywa się certyfikacja.

Proces certyfikacji gospodarstw indywidualnych

Rolnik indywidualny sam składa wniosek o certyfikację w wybranej jednostce. W przypadku, kiedy gospodarstwo występuje o certyfikację pierwszy raz najpierw poddawane jest ocenie wstępnej, na którą składa się:

- samoocena przeprowadzana przez producenta i na jego odpowiedzialność,
- zewnętrzna inspekcja przeprowadzana przez przedstawiciela jednostki certyfikującej, wcześniej zapowiedziana.

Ocena wstępna przeprowadzana jest dla danego podmiotu tylko jeden raz w pierwszym roku rejestracji w jednostce certyfikującej i obejmuje wszystkie etapy produkcji, miejsca oraz infrastrukturę jej towarzyszącą.

Następnie gospodarstwo poddawane jest ocenie właściwej, na którą składa się:

- samoocena prowadzona, co najmniej raz w roku przy pomocy odpowiednio dobranej pełnej Listy Kontrolnej,
- ocena zewnętrzna prowadzona przez jednostkę certyfikującą. Realizuje się ją w oparciu o Listę Kontrolną w formie inspekcji zapowiedzianych i niezapowiedzianych.

Pierwsza inspekcja zapowiedziana powinna być przeprowadzona, co najmniej 3 miesiące od momentu wdrożenia systemu, aby zapewnić odpowiednie dowody (rejestracje produktów).

Wybór okresu, w którym zostanie przeprowadzona pierwsza inspekcja zależy od tego, czy podmiot wykonuje certyfikację po raz pierwszy czy przedłuża wydany wcześniej certyfikat. Najodpowiedniejszym okresem na przeprowadzenie inspekcji jest czas zbliżających się zbiorów. W przypadku stwierdzenia niezgodności podstawowych lub drugorzędnych przekraczających 5%, jeżeli gospodarstwo nie wdroży działań naprawczych w terminie 3 miesięcy od wstępnej inspekcji, audyt zostanie powtórzony.

Kolejna inspekcja po pierwszej certyfikacji powinna zostać przeprowadzona, gdy produkt jest dostępny (w polu lub w magazynie), aby zapewnić reprezentatywność próbki poddawanej corocznej inspekcji. W przypadku stwierdzenia niezgodności podstawowych lub drugorzędnych przekraczających 5% gospodarstwo zobowiązane jest wdrożyć działania naprawcze w terminie 28 dni od daty inspekcji.

Określenie czasu trwania inspekcji zarówno przy pierwszej, jak i w kolejnych certyfikacjach, zależy od wielu czynników, takich jak powierzchnia uprawy, liczba zarejestrowanych upraw, liczba certyfikowanych miejsc, oraz od opcji wybranej przez Organizację.

Inspekcje niezapowiedziane

Producenci certyfikowani po ok. 6 miesiącach od wydania certyfikatu mogą zostać uwzględnieni w próbkę poddawanej niezapowiedzianej inspekcji do minimalnej ilości 10% zgodnie z ogólnymi zasadami GlobalGAP. Gospodarstwo zobowiązane jest zapewnić własną dyspozycyjność do przeprowadzenia tej inspekcji zgodnie z wymogami normy.

Podsumowaniem przeprowadzonych inspekcji jest spotkanie końcowe, podczas którego lider zespołu oceniającego informuje Organizację o wynikach inspekcji i udziela wyjaśnień na temat jej wyników, które są przedstawiane w raporcie oceny GlobalGAP, składającym się z poniższych elementów:

- szczegóły i przedmiot oceny,
- ewentualne stwierdzone niezgodności,
- podsumowanie oceny.

Raport oceny stanowi własność Organizacji i nie może być udostępniany osobom trzecim bez zgody Organizacji z wyjątkiem przypadków określonych w normie GlobalGAP.

Certyfikat wydawany jest na okres 1 roku. Po tym czasie, aby przedłużyć ważność certyfikatu, należy poddać się ponownej certyfikacji. Rolnik może uzyskać certyfikat w ramach jednej lub kilku jednostek przetwórczych, jeżeli taka jego specyfika związana np. z położeniem geograficznym czy powierzchnią. Nie można uzyskać certyfikatu w zakresie produktów, których w gospodarstwie nie wytwarza się. Możliwe jest natomiast prowadzenie tzw. produkcji równoległej w ramach danej jednostki. Jest to produkcja prowadzona poza wymaganiami systemu GlobalGAP, równoległe obok produkcji certyfikowanej. Nie może być to jednak produkcja obejmująca ten sam produkt i odbywająca się w tej samej jednostce.

Certyfikacja dla grup producentów i gospodarstw indywidualnych, funkcjonujących w kilku lokalizacjach – systemem zarządzania jakością

Aby uzyskać certyfikat według tej opcji podmioty, jeśli wcześniej nie przeszły procesu certyfikacji na zgodność z systemem GlobalGAP, poddawane są ocenie wstępnej, na którą składają się:

- audyt wewnętrzny prowadzony w grupie producenckiej/u rolnika indywidualnego przez nich samych na zgodność z systemem zarządzania jakością,
- inspekcja wewnętrzna przeprowadzona u każdego producenta grupy/w każdej lokalizacji u producenta na ich odpowiedzialność według Listy Kontrolnej dobranej do certyfikowanego zakresu i podzakresu,
- zapowiedziany audyt zewnętrzny systemu zarządzania jakością, prowadzony przez jednostkę certyfikującą,
- zapowiedziana inspekcja zewnętrzna przeprowadzana przez przedstawiciela jednostki certyfikującej na podstawie Listy Kontrolnej,
- niezapowiedziana inspekcja zewnętrzna przeprowadzana przez przedstawiciela jednostki certyfikującej na podstawie Listy Kontrolnej.

Po przeprowadzonej ocenie wstępnej, producent może być poddany ocenie właściwej realizowanej, co najmniej raz w roku. Polega ona również na samoocenie i ocenie zewnętrznej przeprowadzanej przez jednostkę certyfikującą. Podobnie jak u producentów indywidualnych certyfikat przyznawany jest na okres jednego roku przed upływem, którego należy złożyć wniosek o recertyfikację, aby nie stracić jego ważności.

Rodzaje wymagań

Punkty Kontroli i Kryteria Zgodności systemu GlobalGAP obejmują trzy podstawowe rodzaje wymagań:

- wymagania podstawowe: wobec których konieczna jest 100% zgodność,
- wymagania drugorzędne: wobec których dopuszczalne jest spełnienie 95% stosownych wymagań drugorzędnych,
- zalecenia: wobec których nie określono poziomu zgodności, mimo iż są one przedmiotem oceny i stanowią dobre praktyki, które powinny być stosowane przez podmiot.

Sankcje

W przypadku wykrycia braku zgodności, producent musi się liczyć z sankcjami wyznaczonymi przez jednostkę certyfikującą. Sankcje mogą obejmować producenta i poszczególne produkty wytwarzane przez niego. Wyróżnia się trzy rodzaje sankcji:

Ostrzeżenie (Warning)

Ostrzeżenie, to uwaga zwrócona w momencie stwierdzenia niezgodności. Ostrzeżenie udzielane jest przez audytora po zakończeniu inspekcji. Jeżeli ostrzeżenie dotyczy wstępnej inspekcji certyfikacyjnej, wnioskodawca zobowiązany jest przedstawić działania naprawcze w terminie 3 miesięcy od daty inspekcji. Jeżeli działania naprawcze nie zostaną przedstawione, wstępna inspekcja musi zostać powtórzona. Jeżeli ostrzeżenie zostanie udzielone podczas inspekcji związanej z odnowieniem certyfikatu, działania naprawcze muszą zostać przedstawione w terminie

28 dni od daty inspekcji. Jeżeli działania naprawcze nie zostaną przedstawione, certyfikat zostanie zawieszony.

Zawieszenie certyfikatu

Certyfikat może zostać zawieszony, gdy przyczyna sankcji związana z ostrzeżeniem nie została usunięta w wyznaczonym terminie. Przewidziane są dwa typy zawieszenia:

- samodzielne zawieszenie na wniosek producenta i powiadomienie jednostki certyfikującej w związku z elementami warunkowymi, takimi jak niezgodność produktu albo trudnościami z usunięciem przyczyn braku zgodności,
- zawieszenie wydane przez jednostkę certyfikującą w wyniku niezgodności stwierdzonych w trakcie inspekcji zwłaszcza, jeżeli są związane z cechami, które mogą doprowadzić do problemów bezpieczeństwa żywności dla konsumenta.

Zawieszenie może być częściowe, jeżeli dotyczy niektórych produktów podlegających certyfikacji lub może obejmować wszystkie produkty.

Anulowanie - wypowiedzenie umowy

Umowa zawarta między stronami może zostać wypowiedziana, jeżeli stwierdzono oczywiste i świadome naruszenia wymagań GlobalGAP i producent nie jest w stanie przedstawić dowodów wdrożenia skutecznych działań korygujących powodujących zawieszenie. W wyniku wypowiedzenia umowy producent nie może używać loga GlobalGAP ani rozpowszechniać informacji, że posiada certyfikat GlobalGAP. Producent, który otrzyma powiadomienie o wypowiedzeniu umowy, nie może ubiegać się o certyfikację GlobalGAP przez okres, co najmniej 12 miesięcy.

Dokumentacja w systemie GlobalGAP

System GlobalGAP, tak jak każdy system zarządzania funkcjonuje w oparciu o dokumentację systemową. Składa się na nią dokumentacja, jaka jest wymagana przez sam standard i dokumentacja dodatkowa wypracowana przez producenta przed wdrożeniem systemu, która służy skuteczniejszemu zarządzaniu jakością i bezpieczeństwem produkowanej żywności. Podstawowe elementy dokumentacji to:

- Księga Jakości zawierająca opis funkcjonującego systemu, podlegająca okresowym przeglądom,
- procedury operacyjne GlobalGAP, instrukcje robocze określające, co i jak należy robić,
- zapisy, formularze rejestracyjne, załączniki, które są istotne dla udowodnienia wymagań jakościowych i pozwalają odtworzyć wykonane działanie.

Liczebność oraz zakres dokumentacji uzależniony jest od rozmiaru organizacji, specyfiki branżowej, złożoności procesów, aspektów bezpieczeństwa, ryzyka kompetencji personelu, wymagań jednostki certyfikującej i wymagań klienta. Od 2012 roku certyfikaty GlobalGAP są wystawiane zgodnie z wymogami 4. wersji tego standardu, jej aktualną wersję należy pobrać ze strony www.GlobalGAP.pl.

Podsumowanie

Wdrożenie zasad dobrej praktyki rolniczej wraz z systemem GlobalGAP nie wszystkim producentom kojarzy się od razu z korzyściami. Uzyskanie certyfikatu, bardzo często wymaga wprowadzenia wielu zmian w funkcjonowaniu gospodarstwa i zmiany organizacji daje jednak bezpośrednio korzyści producentom. Posiadając certyfikat oraz eksportując produkty, można uzyskać wyższą cenę i łatwiej znaleźć odbiorców na swój towar. Często jest to kluczowy warunek podpisania umów handlowych na dostawy świeżych warzyw i owoców. Dodatkowym atutem wdrożenia systemu jest lepsze zarządzanie gospodarstwem, a przez to ograniczenie kosztów jego funkcjonowania. Pracownicy wykonują swoje zadania wydajniej, dbają o jakość i bezpieczeństwo produktów, kadra zarządzająca ma pełną kontrolę nad procesem produkcji. Bezpieczne i wysokiej jakości produkty rolne są towarem docenianym przez konsumentów i przemysł spożywczy w kraju, w Unii Europejskiej oraz na rynkach poza wspólnotą. Stosowanie systemów zapewnienia bezpieczeństwa żywności służy przede wszystkim zdrowiu publicznemu i ochronie interesów konsumentów.

Literatura:

1. Wiśniewska Małgorzata, „GlobalGAP podstawy, wymagania, wdrażanie i kontrola”. Wydawnictwo ODDK 2011 r.
2. Oczadły Zbigniew, Materiały szkoleniowe - „Systemy zapewnienia jakości oraz bezpieczeństwa zdrowotnego żywności”. Radom 2012 r.
3. Sprawka Małgorzata, „GlobalGAP rośliny uprawne”. Wydawnictwo ODDK 2011 r.
4. „Bezpieczeństwo i Higiena Żywności”, Miesięczniki 2011 r. i 2012 r.